

Altay Margit

Amit
az óra mesél

Altay Margit
Amit az óra mesél

regény

Könyvmolyképző Kiadó
Szeged, 2008

Azon a felejthetetlen, tavasziasnak tetsző szép napon, amikor a háború szörnyű vihara elvonult Budapest fölül, s a Duna jobb partján is feltárultak az óvóhelyek nehéz vasajtói – azon a szép, boldog napon Vargha Marikáékat szomorú látvány fogadta budai kis lakásukban. A két szoba között aknarobbanás döntötte ki a falat, a kedves öreg bútorokra alig lehetett ráismerni. Bénán, repedezetten roskadoztak, letört karfák és csupaszon meredező rugók között. A padlót vastagon elborította a törmelék.

Anya sírva fakadt, a fiúk azonban azonnal munkához láttak, kosárba hányták a törmeléket, Marika pedig seprűt, lapátot kerített valahonnan, és úgy-ahogy felsöpörte a padlót. Buzgalmuktól némileg anya is megvigasztalódott, s rendezkedni kezdett a leginkább épségben maradt konyhában. Elmúlt a vész a fejük fölül, gondolta, nemsokára béke lesz az egész országban, mindnyájan épek és egészségesek, új élet kezdődik – miért is csüggednének?

Akkor történt, hogy Marika a hálószobában, a törmelék között megtalálta az öreg órát. A fal mellett feküdt, lapjával zuhant a földre. Réges-régi óra volt, amely finom művű szekrénykében, esztendőök hosszú során át himbálta sárgaréz ingáját,

s csendesen, barátságosan ketyegett. Most azonban hallgatott, s mintha nemcsak megnémult, de meg is halt volna; üvegajtajából csupán apró szilánkok maradtak.

„Vége van szegénykének” – gondolta Marika sirósán, mialatt az üveglap csonkjait szedegette ki a vékony ajtókeretből. Aztán a szerkezetből kirázogatta a mészporthoz, alaposan megtörülgette, s eközben a szekrényke sarkában megtalálta a sárgaréz óra-kulcsot. Magához ölelte a kedves öreg jószágot, és mert az órát tartó kampósszöveget is megpillantotta a falban, felállt egy billegő székre, és visszaakasztotta régi helyére.

Izgatottan illesztette be a kulcsot a számlap finoman kidolgozott réseibe, többször megforgatta, és ahogy ujjá hegyével meglendítette az ingát, a régi óra csendesen ketyegni kezdett. Kezdetben még akadozva, aztán, mintha rátalált volna a hangjára, vidáman, egyenletesen tiktakolt tovább.

- Anyu! Anyukám! – futott ki Marika boldogan a konyhába.
- Gyere gyorsan! Megindult az óra! A régi óra...

Anyu a nem várt örömtől kipirult arccal sietett be a szobába. Tenyerét foltozott kötényébe törülgette, és többször is elismételte:

- Jár? Igazán jár? Hiszen összetört a szekrénykéje!

És a kedves öreg óra, mintha csak megnyugtató választ akart volna adni az aggódozó kérdésre, érces csengéssel hármat ütött.

- Tudod, milyen kedves emlékem ez nekem? – kérdezte anyu örömeiben pityeregve. – Az édesanyámtól maradt rám. Ő is nagyon szerette, és különös becsben tartotta. Egy fiatalon elhunyt intézeti társnője hagyta rá, mielőtt felvette volna az apácafátylat. – De jó, hogy legalább ez megmaradt! Mihelyt tehetjük, beüvegeztetjük... – és elmerengve, hosszan nézte a régi órát. – Csoda, igazi csoda – ismételte meghiábáltan. – Hiszen százesztendősnél is idősebb. – És elgondolkozva, halkán sóhajtotta: – Ó, ha ez az óra mesélni tudna!...

A tiroli órás lánya

Lercher mester, innicheni órás, a műhelyében üldögélt, és elmélyült figyelemmel illesztett apró kereket kerék mellé, finom kis csavart, hajszálvékony rugót a maga helyére. Lercher mester szerette a mesterségét, nagy gondal, csendes büszkeséggel dolgozott - most éppen egy ingaóra különösen bonyolult szerkezetén. De büszke is lehetett a munkájára! Nevét megbecsüléssel emlegették nemcsak szülőfalujában, Innichenben, hanem egész Tirolban, és azt rebesgették, hogy a Lercher-műhely órái bátran felvehetik a versenyt még a legkitűnőbb svájci szerkezetekkel is.

A tágas, bolthajtásos műhelyben élénk csengés-bongás hallatszott naphosszat. A nagy faliórák méltóságos kongatással jelezték a múló időt, a zenélő órák halkan muzsikáltak, az ébresztésre szolgálók mérgesen csilingeltek, a kakukkos órák vidáman kakukkoltak.

A két fiatal segéd munkaasztala is rakva volt órákkal, de a sok gondal és hozzáértéssel készült órák a műhely falát is elborították. Csak a mester asztalával szemközt volt szabad hely a falon. Színes olajnyomat függött ott, díszes, aranyozott keretben. Andreas Hofert, a tiroliak

szabadsághősét ábrázolta, képmása alatt pedig a Vörös Sas, Tirol zászlajának címere, a tiroliak büszke jelvénye ékesítette a falat.

Lercher mester kegyelettel őrizte ezt a képet – Andreas Hofer volt az eszményképe. A derék órásmeister – ízig-vérig tiroli, lelkes hazafi – minden egyes órájának hátlapját a Vörös Sas díszítette, meg egy apró betűkkel írt vers:

*Adler, tiroler, Adler,
Wovon bist Du so rot?
Vom roten Sonnenscheine,
Vom roten Feuerweine,
Vom Feindesblute rot,
Davon bin ich so rot.*

*(Tiroli sas, te bátor!
Mitől vagy tűzvörös?
Vöröslő napsugártól,
A hegy vörös borától,
Az ellenség vére föst
Szárnyamra tűzvöröst!)*

Erre a kis versre volt csak igazán büszke az innicheni órás! A vörösén izzó tiroli napra, amely bíborszínűre festi a hófödte ormokat; a tiroli lankák szőlőjéből szüretelt tüzes, vérpiros borra; de legfőképpen arra, hogy a tiroli Vörös Sas színét a rátörő ellenség vére festette pirosra.

A műhelybe most halk citeraszó és édesen csengő ének szűrődött be. A mester letette kezéből a munkát, és hallgatózott. „Azt hiszem – gondolta –, ha süket lennék, akkor is hallanám Mojdele énekét... Mert nem a fülemmel – a szí-

vemmel hallom.”

Andreas Lercher – mert a mestert is Andreasnak hívták, mint eszményképét – nem volt már fiatal ember. Hajába, dús szakállába ezüstös szálak vegyültek. Későn házasodott, és házasságából csupán egyetlen leánygyermek született, Mária, vagy ahogy már pici korában becézték: Mojdele. Lercher nagyon szerette a szóke, kék szemű leánykát. Amíg Mojdele kicsi volt, karján vitte ki esténként a főtérre, a térzenéhez. A mester, derék, halk szavú felesége és a kislány figyelmesen hallgatták a zenét, de különösen Mojdele nem tudott sohasem betelni vele.

Két évvel ezelőtt, tizedik születésnapjára Mojdele egy finoman megmunkált citerát kapott ajándékba szüleitől. Hamarosan megtanult rajta játszani, és citeraszóval kísérte énekét. Ha felcsendült Mária kristálytisza hangocskája, a műhelyben egy-egy percre mindig megállt a munka.

Most sem csupán a mester hallgatózott, hanem a két fiatal segéd is. A halkán muzsikáló dallamra füleltek, és maguk is zümmögni, dúdolgatni kezdtek. Jól tudták, hogy a mester ezért sohasem rója meg őket.

Szorgalmas, ügyes kezű fiú volt mind a két segéd. Kölyök-korukban kerültek a mester keze alá, s mert Lercher egyetlen alkalmat sem mulasztott el, hogy oktassa, tanítsa őket, csakhamar látni való volt, hogy mindketten sokra fogják vinni az órasmesterségben. A csendes, szelíd Franzlt mint ha az Isten is órásnak teremtette volna, fél napra is elmerült egy-egy apró, sok türelmet igénylő babramunkában. Tonerl azonban gyorsabb eszű volt, mint társa, elevenebb, ravaszabb, és emellett még azzal is büszkélkedett, hogy Andreas Hofernek, a nagy szabadsághősnek a rokona, ha csak szegről-végről is.

„Ez Isten ujja!” - gondolta örömmel Lercher mester, amikor a fiú szülei a távoli atyafiság kissé nehezen követhető történetével ismertették meg. Andreas Hofer rokona az ő szerény műhelyében! Derék tirolit és jó órást fog nevelni belőle!... És addig örvendezett magában, addig szövögette a jövő szép terveit, amíg végül is kiszámolta, hogy Tonerl most töltötte be a tizenhetedik évét, tehát hat év múlva huszonhárom éves lesz, az ő kis Mojdeléje pedig tizennyolc... Neki nem adott fiúgyermeket az Isten, ez a fiú lesz munkájának folytatója, Mojdele méltó férje, s a műhely örököse.

A szomszéd szobában elhallgatott a citeraszó, de Lercher mester még sokáig a dallam varázsa alatt szövögette tovább kedvenc terveit. „Ezt az órát nem adom el senkinek - gondolta rátartian. - Olyan kifogástalan anyagból készült, s oly megbízható a szerkezete, hogy talán még az ükunokáimnak sem lesz rá panaszuk... Ez legyen jövőd otthonuk első darabja, erről emlékezzenek majd rám...” - nézett elérzékenyülve a közelében sürgölődő Tonerlre.

Letette nagyítóját, apró csipeszeit, és csak a szeme sarkából figyelte, hogy emeli ki Tonerl egy ütött-kopott zenélő óra szerkezetét. Magabiztos, ügyes mozdulatai csak növelték a mester bizalmát.

- Tonerl, szereted te a mesterségedet?

A kérdés tulajdonképpen teljesen fölösleges volt. Tonerl lelkesen, habozás nélkül vágta rá az igent, mint már oly sokszor. De Lercher mester ezúttal nem érte be ennyivel.

- Nem cseréled el semmi mással? - kérdezte.

- Nem én, mester uram! - felelte a fiú némi csodálkozással, és Franzl is feltekintett munkájából: ugyan hová akar kilyukadni ez a beszélgetés?

- Hallgass ide, fiam - intette Tonerlt közelebb a mester.

- Ha szorgalmas leszel, hat év múlva beírják a nevedet a tiroli órásk nagy céhkönyvébe. Előbb persze, mint minden tisztességes mesterembernek, vándorútra kell menned, hogy világot láss, és még több tudást szerezz. Mire visszajössz, úgy kell ismerned a mesterséged minden csínját-bínját, hogy talán magamnak se különben... És akkor már az én Mojdelém is eladó lány lesz. Ha becsületes, iparkodó ember maradsz, hozzád adom feleségül.

Tonerl arcát elfutotta a láng. Fiatal volt hozzá, hogy okosan válaszolhasson e váratlan szavakra.

Bezzeg válaszolt helyette a fiatalabb segéd, Franzl.

- Miért Tonerl vegye el Mojdelét, mikor én szeretem? - kérdezte gyermeteg őszinteséggel.

A nem várt kérdés kizökkentette Lercher mestert ábrándozásából.

- Ó, ti zöldfülűek! - nevetett fel vidáman. - Csak papolok itt nektek házasságról, pedig mit tudtok még ti a szerelemről?! És hol van még az az idő, amikor az én Mojdelémből igazi férjhez menendő kisasszonyka lesz?... Térjünk csak vissza a munkánkhoz!

A mester maga is újra nekilátott a finom szerkezetű ingaórának. „Igaz, hogy kislány még az én Mojdelém - gondolta -, de az óráját nem árt azért korán elkészítenem. Finom ébenfa házikót kap a szerkezet, csiszolt üveglapokat az ajtajára meg a két oldalára, csinos sárgaréz nehezéket az ingájára és takaros kis kulcsot a felhúzásához. A hátlapját pedig szétterjesztett szárnyú Vörös Sas fogja díszíteni! És a vers sem hiányzik majd róla, a szenvedélyes hangú kis vers a tiroli napról, a tiroli borról, a tiroli nép hősiességéről...”

Így álmodozott leánya jövőjéről az egyébként oly gyakorlatias érzékű Lercher mester, és nem is sejtette, hogy

Mojdelétől még ezen az estén kosarat kap Franzl is, Tonerl is.

Amikor alkonyatkor a közeli főtéren álló vascsöves kúthoz ment Mojdele, hogy az éjjel-nappal zuhogó hegyi patak kristálytisza vizével töltsse meg korsóját, már várt reá mind a két fiú. Tonerl nagy zavarban volt, és legjobban szeretett volna kettesben maradni Mojdelével. Franzl azonban nem sokat teketóriázott, hanem egyenesen a kislánynak szegezte a kérdést:

- Édesapád azt mondta, hogy ha nagy leszel, feleségül mégy Tonerlhez. Igaz ez, Mojdele?

- Dehogy megyek - biggyesztette le piros szájacskáját a kislány.

- Akkor tehát az én feleségem leszel, ugye? - örvendezett Franzl.

Mojdele habozás nélkül lehűtötte a reménykedve mosolygó fiút, és magabiztos viselkedéséből egy idegen szemlélő joggal hihette volna, hogy hármuk közül ő a legidősebb. Bátoran nézett hol egyikre, hol másikra:

- A Tonerlé se leszek, de a tied se. Hova gondoltok? - Egy pillanatra elhallgatott, aztán határozottan hozzátette:

- Guglielmóhoz¹ fogok feleségül menni. Guglielmo milánói, és a taliánok mind nagyon szépen énekelnek! Ti még énekelni sem tudtok! - és jókedvű nevetéssel, mint valami fürge kis csikó szaladt át a főtéren. A faképnél hagyott fiúk néma megdöbbenéssel bámultak utána.

Teltek-múltak az évek. Tonerl és Franzl nevét már beírták az órás céh nagykönyvébe. Tonerl visszaérkezett vándorútrjáról, de nem tért vissza Innichenbe, hanem Innsbruckban nyitott órásműhelyt szülei házánál. Az ügyes kezű fiatal-

¹ A gyakrabban előforduló idegen nevek kiejtését lásd a könyv végén

embernek jól ment a sora. Mindenki tudta, hogy a híres Lercher-műhelyben tanulta a mesterséget, és vándorútján több jőnevű svájci műhelyben is megfordult.

A komoly és szorgalmas Franzl meg éppenséggel sokra vitte. Bécsben telepedett le, és a császárváros legszebb negyedében nyitott műhelyt. Mégis irigykedve gondolt Tonerlre, aki közelebb él Innichenhez, és gyakrabban láthatja a kék szemű, aranyszőke Máriát, inaskoruk Mojdelének becézett tündérkéjét, aki azóta virágzóan szép hajadonná serdült.

Az innicheni öreg órás házában Mária azóta is minden áldott napon kézbe vette a régi citerát. Valóságos művésze lett az egyszerű hangszernek. Csakhogy nem jódlereket, tiroli népdalokat énekelt már a kíséretével, hanem dallamos-édes, érzelmesen szomorú olasz dalokat. Ilyen melódiát pengetett akkor is, amikor Lercher mester nagy mérgesen eléje toppant.

- Miféle macskazene ez megint, Mojdele? Persze, gondolhattam volna, hogy valami ostoba talián nóta! Nem, se-hogy sem szeretem ezeket az érzélgősen nyávogó dalokat, akár piemontiak, akár nápolyiak, akár lombardok!

A mesternek az utolsó néhány évben erősen meggörbült a háta, és haja oly fehér lett, mint a tiroli hegyek hófödte csúcsai, különösen amióta hűséges felesége, Mojdele édesanyja is örökre elhagyta. A megözvegyült öreg órás napról napra zsémbesebb és mogorvább lett. Különösen az olaszokat nem győzte szidni, szapulni mostanában, amióta Innichenhez közel esett a határ, és kereskedni, ezt-azt tanulni sok olasz járt át az ő környékükre.

- Úgy tolakodnak ide ezek - dohogott az órás most is Máriának -, hogy az ember már ki sem léphet tőlük az

utcára. Mindenütt csak az ő hangoskodásukat hallani, az ő szenvedélyesen égő, sötét szemüket látni... Tegnap is, majdhogy össze nem verekedtem az egyikkel a fogadóban. Azt bizonygatta a nyavalyás, hogy igazság szerint övéké ez a föld, és San Candido a neve! Még hogy a mi Innichenünk talián föld lenne! Azért mondom, hogy nem tűröm én se a taliánokat, se a nyávogó muzsikájukat!

- Édesapám! - csitította Mária az öreget -, nem érdemes ezen felbosszankodnia! Hiszen a maga igazsága nyilvánvaló: ez csak afféle üres szóbeszéd, amit a taliánok tréfából, a mi bosszantásunkra eszeltek ki. Meg aztán nem mindegy, hogy valaki talián-e vagy tiroli? Mindenki egyformán csak ember, és ha becsületes, akkor mindegy, hogy melyik nációhoz tartozik...

Mária okos szavaival csak olajat öntött a tűzre. Az öregember mérgesen felhorkant:

- Hallgass, te lány! - kiáltotta, és kezét tiltakozva fel emelte. - Ilyen szentségtörő beszédet nem tűrök meg a házamban! Az én lányom nem beszélhet így! Egy hazád van, Tirol, s ezt jobban meg kell becsülnöd! Ember pedig csak egyféle létezhet a számodra, a honfitársad! Megértetted?

Mária nem válaszolt. Fejét lehajtva motozott a citera húrjain. Lerchert némileg lecsillapította, hogy lányánál nem talált ellenállásra, csendes magyarázatba kezdett, de egy-két mondat után ismét tűzbe jött:

- Látod, gyermekem, száz éve lesz lassan, hogy ez a műhely fennáll. Nagypám, a te dédapád nyitotta, apám után meg én vettem át. De a fennállása óta valahány talián jelentkezett nálunk, hogy tanítsuk meg az órás mesterségre, mind egy szálíg kihajítottuk. Érted?

Az öreg végigsimított a homlokán, és elhallgatott. Mária

nagy önuralommal fojtotta vissza az ajkára toluló szavakat. Neki bizony - szeretne volna mondani - egy cseppet sem tetszik e dicséretesnek feltüntetett nyers bánásmód. Hiszen a mesterembereknek szeretniük és támogatniuk kell egymást, az országhatáron innen is, túl is. De hallgatott. Minek mérgesítse tovább az édesapját? Minek ingelje? Úgyis örömtelen és rideg az életük, mióta édesanyja meghalt. Mária még azt is el szeretne volna mondani, hogy Itália földjén rengeteg szépség született már, s lám, a zenéjük is gyönyörű! De ezt meg éppen bölcs cselekedet volt elhallgatni, mert apja mintha csak kitalálta volna lánya gondolatait, szúrós szemmel, vallató hangon kérdezte:

- Mária, kitől tanulod te ezeket az olasz dalokat?

A leány válasz helyett elpirult, fejét még mélyebbre hajtotta. Hazudni nem akart, az igazat pedig nem mondhatta meg.

Lercher nem faggatta tovább, de váratlanul így szólt:

- Azt akarom, hogy férjhez menj. Szeretnék már egy derék tiroli ember feleségének tudni. Unokákat szeretnék, akiknek a szívébe elültethetem a hazaszeretetet, akiknek Andreas Hoferről beszélhetek. És szeretném a saját véremre hagyni örökül a műhelyemet, hogy ne kelljen becsukni, talán éppen fennállásának századik évfordulóján.

- F fiatal vagyok még a házasságra, édesapám - keresett zavartan kibúvót Mária.

- F fiatal? Hiszen húszéves vagy! És két derék kérőd is van egyszerre! Én azt se bánom, ha Franzl felesége leszel, ha éppen ő tetszik neked jobban. Szép műhelye van, bécsi órás lett, talán vissza sem jönne ide. De ez sem baj. Társulnék én hozzá a nevemmel és a műhelyemmel... De az igazat megvallva, jobban örülnék, ha Tonerlt választanád. Talán

nem lenne olyan fényes életed mellette, mint ha Franzl felesége lennél, ám ha Tonerl az én műhelyemet venné át, akkor is lenne mit aprítanod a tejbe!

Mária szíve nyugtalanul dobogott. Tiltakozni akart, a két eshetőség anyagi méricskélése szégyenkezéssel töltötte el. Ő a házasságban nem azt kutatta, kinél lenne jobb sora, kinél nem. De apja szóhoz sem engedte jutni.

- Gondold csak meg, kis Mojdelém. Tonerl ráadásul Andreas Hofer atyafia, és azok lennének az én kis unokáim is... Látod, ez a szép falóra, amit évekkkel ezelőtt neked csináltam, már nagyon türelmetlenkedik itt a műhelyben...

- Hát vigyük be a lakásba, édesapám... - igyekezett Mária tréfával elütni apja szavait.

Az enyelgő hangra azonban újra felcsattant az öregember.

- De csak a te lakásodba! Csakis a te háztartásodba! Ezt jegyezd meg! Éspedig minél előbb! - kiáltotta haragtól elvörösödve. Sarkon fordult, s aztán úgy vágta be maga mögött az ajtót, hogy a kulcs hangos csörömpöléssel a földre esett.

Mária eltűnődve álldogált az ablaknál. Az utcákon, a fafaragással díszített kis házakon aranyárga napfény játszott, a fenyőfák zsenge hajtásai a megújhodott természet zöldjében, a remény színében pompáztak. De Mária szíve nem tudott felvidulni, az ő reménysége nagyon is kétes volt. Milyen kár, hogy édesapjának mindenképpen szomorúságot kell okoznia! Franzl is, Tonerl is derék fiú, de még gondolni is szörnyű arra, hogy valamelyikhez hozzáeröl-tethetik. Miféle házasság az, amelyből hiányzik a legfőbb kötőanyag, a szerelem? Márpedig ő nem szerelmes sem Tonerlbe, sem Franzlba. Egy harmadikat szeret, s annak a felesége akar lenni.

A téren egyre hosszabbodtak a fák árnyékai. Alkonyodott. Mária magára kapta rojtos szélű kendőjét, és kilépett az öreg ház boltíves kapuján. Sietve, meg-megbotolva ment végig a macskakövekkel kirakott főutcán, majd átvágott a temető melletti ösvényre, és Innichen utolsó házait is maga mögött hagyva, a Sexten folyócska partján megállt. Senki sem járt erre alkonyattájt, csak egy fekete hajú, sötét szemű fiatalember kémlelte tekintetével az utat. Mária kissé zihálva a gyors járástól, de ajkán örömteli mosollyal lépett melléje.

- Eljöttem, Guglielmo - mondta halkán, s ahogy a fiú lágyan kezébe vette a kezét, eleredtek a könnyei és fejét védelmet kérően annak vállára hajtotta.

- Mojdélém, kicsi szívem, mi baj van? - simogatta meg Guglielmo a zokogó lány kezét.

- Nem szólhatok apámnak..., nem merek... - suttogta végül megcsukló hangon. - És hiába is szólnék. Nem értené meg az érzéseimet, minden porcikája tiltakoznék ellene... Én pedig nem vagyok rá képes, hogy fájdalmat okozzak neki. Öreg ember, tele indulatokkal és előítéletekkel..., az egészsége sem a régi. Szédül, és olykor már remeg a keze. Egy nagy izgalom talán meg is ölné. Nem..., hiába minden...

A folyócska partján, a fák ölelő védelmében egy pad állott. Guglielmo arra vezette a leányt, és szelíd erőszakkal kényszerítette, hogy leüljön. Kéz a kézben ültek ott hosszú ideig, szólanul. A sebes vízű Sexten, mintha csak érzéseiket tükrözné, vad zuhogással rohant sziklás medrében.

Guglielmo elkeseredetten zárta össze ajkát. Százszor is elment volna már az öreg óráshoz, hogy megkérje Mária

kezét, de a leány mindannyiszor visszatartotta. – Csak ártanál vele a kettőnk ügyének – hajtogatta, és a fiúnak be kellett látnia, hogy szerelmesének igaza van. Lercher meg sem hallgatná, kiutasítaná a házából, Máriát pedig örökre eltiltaná tőle.

– Hát igazság ez? – tört ki a keserűség a fiúból. – Azért, mert én néhány mérfölddel arrább láttam meg a napvilágot, mint édesapád, mert apám a franciák megszállta területen született, akik ellen akkor Andreas Hofer a tiroli szabadságért küzdött – ezért mi már sohasem lehessünk boldogok? S ne lehessünk egymáséi, holott jóformán gyermekkorunk óta szeretjük egymást? – Keze indulatosan ökölbe szorult, elhallgatott, és a fodrozó, holdfényben csillogó vizet nézte, amely már oly sokszor tanúja volt szerelmüknek és keserű kitöréseinek.

– Bizony, nagyon is régen volt, hogy először énekeltél nekem – emlékezett vissza Mária könnyein át is mosolyogva. – Emlékszel? A főtéren, a vascsöves kútnál... A két csacsi fiú meg nekem rontott másnap este, s arról faggattak, melyiküknek leszek a felesége...

Régen volt az csakugyan, hogy Guglielmo Falconet Innichenbe kísérték a szülei, s Johann Filschnél, egy derék kereskedőnél helyezték el, hogy tanulja ki a sajtkészítés, oltás, tejkezelés fortélyait, amihez sehol sem értettek olyan jól, mint Tirolban. A kereskedő – akinek hatalmas gulyái a magas hegyek füves legelőin kóboroltak – nem volt olyan elvakult ember, mint Lercher mester. Engedékenységet nem is kellett megbánnia, kitűnő segítőtársra talált Guglielmóban, aki most töltötte utolsó nyarát Innichenben. Már a megállapodást is megkötötte a kereskedővel: annak áruját fogja forgalomba hozni Milánóban, ahol jómódú

szülei már be is rendeztek számára egy takaros kis üzletet.

Az első találkozás édes emléke elszongította a fiú keserűségét, de a kínzó gondolatok csakhamar újra hatalmukba kerítették.

- Nem mondok le rólad! - kiáltott fel szenvedélyesen. - Ősszel már a magam ura leszek, aki tisztességgel el tudja tartani a feleségét... Majd szót értek én apáddal, akármiféle elvakult embergyűlölő...

Mária szerelmese szájára tapasztotta tenyerét.

- Guglielmo! Ne beszélj így, ha szeretsz! Hiszen az apám mindig jó volt hozzám. Kislány koromban dédelgetett, még a gondolataimat is kitalálta!

- Régen volt az! - legyintett keserűen a fiú. - Meg aztán mit ér, hogy valaha jó volt hozzád, most meg a boldogságod útjába áll!

- A maga módján most is jót akar nekem...

- Igen, a maga módján. Jól mondtad. A saját elvakult eszméiért akar feláldozni téged! De ebbe nem szabad beletörődnünk, Mojdele! - Két forró tenyerébe zárta a lány kezét, és szenvedélyesen suttopta: - Édes szerelmem, hagyjunk itt mindent, és menjünk Milánóba! A szüleim szeretettel várnak, mintha édes lányuk lennél, ott ellakhatsz, amíg megesküszünk!

- Hogyan is tehetném? - hajtotta le fejét Mária. - Hogyan is hagyhatnám magára öreg apámat? Talán egyszer mégis jobb belátásra jut, és akkor rendbe jön minden. Várunk kell türelmesen.

- Meddig várjak, Mojdelém? - nyögött fel a fiú fájdalmasan. - Nekem itt ez az utolsó nyaram, hamarosan indulnom kell, és jövőre legfeljebb látogatóba jöhetek Innichenbe.

- Várjunk a jövő nyárig - súgta a leány -, és ígérd meg,

hogy akkor biztosan eljössz.

- De én féltelek, szívem! Félttem a boldogságunkat! S arra a két órára gondolok, akik esztendők óta áhítoznak a kezedre, elönt a kétség és a kétségbeesés! Miért nem nőszülnek meg? Mért zaklatnak téged? Hiszen elégszer megmondta nekik, hogy egyiknek sem akarsz a felesége lenni!

- Nem tudom - vontá meg a vállát Mária. - Meg aztán apám is biztatja őket, hogy amíg férjhez nem mentem, ne adják fel a reményt...

- Igen, éppen ez a legnagyobb baj! - vágott közbe Guglielmo keserűen. - Hogy reménykedhetnek, amíg férjhez nem mentél. Ezért is kell minél előbb megesküdünk.

- Várjál, szívem - simította végig gyengéden Mária a fiú kezét. - Jól tudod, hogy én mindig és minden körülmények között hűséges maradok hozzád. Ha száz évig kellene várnom, száz évig várnék... Száz évig, hűségesen. - Mária feje szelíden bukott Guglielmo vállára, ajkuk találkozott, mintha hűségük fogadalmát pecsételnék meg az első csókkal.

Hűvös szellő támadt a hegyek felől, a folyócska partján álló bokrok meghajtották virágzó ágaikat. Mária megborgongott, gyorsan felállt, és kezét nyújtotta.

- Mennem kell. Csak az első házig kísérelhetsz.

Elindultak, néma szomorúsággal és mégis a szerelem tiszta boldogságával fiatal szívükben.

A naphosszat zuhogó eső sűrű fátyolba burkolta Innichent. A nyáron oly kedvesen csacsogó folyócska vize sárga, elfonnyadt leveleket sodort magával, a bokrok tarágai rittak az őszi szélben, s a kopár fák alatt megárvult az

öreg pad.

Azon az estén is szitált az eső, amikor Mária és Guglielmo elbúcsúzott egymástól. Rövid időre találkozhattak csupán, s mindössze néhány szót válthattak. Máriát mostanában szigorúan őrizte az apja, minden lépését ellenőrizte, minden percéről be kellett számolnia.

- Nem lesz a napnak olyan órája, hogy ne gondoljak rád - fogadta könnyes szemmel a leány.

- Én pedig esküszöm, hogy visszajövök érted - szorította meg a kezét Guglielmo -, és akkor sohasem hagylak el többé.

Mária elfordította arcát, amelyen könnyei sűrűn peregtek végig. Indulni akart, de a fiú még szorosabban tartotta a kezét, és csillogó, arany karikagyűrűt húzott karcsú ujjára.

A szerelmesek ajka egy utolsó, kínosan édes csókban forrt össze, aztán a zokogó leány futva igyekezett hazafelé.

A válás keserűségét csupán az enyhítette, hogy éjszakánként, amikor egyedül volt szobácskájában, ujjára húzta vőlegénye gyűrűjét, és elnézegette a barátságosan mosolygó holdfényben. Hogy is merte volna nappal hordani! Hogy árulója legyen? S ne leljen többé nyugságot az apjától, az ismerősöktől, a szóbeszédtől?

Tél derekán váratlan öröm érte Máriát. Levelet kapott Guglielmótól - és méghozzá, hogyan?

Azon a délutánon is szobája ablakában állt elmerengve, s a havas utca távoli kedvese arcát idézte emlékezetébe. Egyszerre különös, furcsa érzése támadt, mintha merően figyelne valaki. Tekintetét végigjáratta a szemközti házson, s az egyik kapualjba behúzódva, idegen öltözetű, idősebb férfit pillantott meg, aki állhatatosan kémlelte a

Lercher-ház ablakait.

Mária az üvegre nyomta az arcát, s ahogy az idegenre tekintett, az könnyedén, de mégis jól kivehetően feléje bólintott. A leány először vissza akart húzódni, csakhamar azonban úgy érezte, hogy a megnyerő külsejű idegen üdvözlése egy cseppet se tolakodó, szándékai pedig becsületeseek. Szíve gyors iramban kezdett dobogni, s valami ismeretlen erő türelmetlenül arra ösztökélte, hogy azonnal siessen ki a házból, és ereszkedjen szóba az idős férfival. Igen ám, de hogyan? Apja könnyen megláthatja az üzletből, talán máris feltűnt neki, hogy egy idegen mustrálgatja a házát. Mást kell tennie. Gyorsan magára kapta prêmes kabátját, és óvatosan kisurrant a kapun.

Csupán egy kurta pillantást vetett az idegenre, s lábát sebesen szedve az alvág felé igyekezett. A legközelebbi sarkon befordult, s néhány lépés után szorongó félelemmel állt meg egy elhagyott ház tornáca mögött. A szokatlan, álomszerűen furcsa helyzetben, valahol a lelke mélyén úgy érezte, hogy mégis helyesen cselekszik, nem kell szégyenkeznie.

A sarkon határozott léptekkel ekkor fordult be az idegen. Egyenesen Mária felé ment, megállt előtte, és halk, nyugodt hangjára béke szállt a leány szívébe.

- Örülök, hogy megismerhettem, gyermekem. - Bundája zsebébe nyúlt, és egy levelet húzott elő. - Guglielmo küldi. A választ szívesen elviszem. Az idő azonban rövid, csupán átutazom Innichenen.

Mária ujjongó örömet érzett, de az idős férfi katonásan rövid mondatai mégis megzavarták, és némi félelemmel töltötték el.

- Siessen, Mária - sürgette újra az idegen, és a leány rémülten kérdezte:

- Valami baj történt Guglielmóval?

Az idegen barátságosan mosolygott, és karját meghitt mozdulattal a lány vállára tette:

- Nem, semmi baj. Csak nagyon hiányzik neki valaki. És most már magam is megértem a fiút, sőt - tette hozzá meleg mosollyal - csak dicsérhetem az ízlését.

Mária engedelmet kért a nyájas idegentől, hogy a levélre válaszolandó hazafuthasson, s mivel az helyeslően bólintott, a síkos úton meg-megcsúszva kapkodta lábát, hogy mielőbb szobájában olvashassa a nem várt üzenetet.

„Édes szerelmem! Édesapám viszi hozzád ezt a levelet. Innsbruckba utazik, de közben megkísérli, hogy veled találkozzék. Szeretne megismerni téged, és én nem félek, hogy csalódás éri...”

Mária örömkönnyekkel szemében olvasta a levelet, s könnyei a sebtében írt válaszlevélre is ráperdültek, szétmászolva annak lelkendező, szerelmes sorait. Aztán egy-két pillanatig hallgatózott - apja szerencsére vásárlókkal volt elfoglalva -, és futott vissza az elhagyott házhoz. Zavartan, lángpiros arccal nyújtotta át a levelet Guglielmo apjának, aki derűsen mosolygó, mindent értő szemmel tekintett rá, és mindössze csak annyit mondott:

- Isten vele, kislányom! A viszontlátásra, minél előbb, Milánóban. - Keményen megszorította a feléje nyújtott kezét, mintha erőt akart volna önteni Máriába, és gyors lépésekkel eltűnt a leány szeme elől.

Mária kábultan nézett utána. Talán álmodta csak az egészet? De kezében ott volt a levél, Guglielmo levele, amelyet ezentúl naponta százszor is elolvashatott, és fülében ott csengett a kedves hírhozó búcsúszava: „A viszontlátásra, Milánóban!”

Máriának ezentúl nem csupán Guglielmo levelét és jegyűrűjét kellett rejtegetnie mogorva apja elől, de a szép olasz dalokat is csak titokban játszhatta citeráján. Apján egyre jobban elhatalmasodott az olaszok elleni gyűlölet: nem ismerte ki magát kora bonyolult és zavaros történelmi helyzetében. Legfőképpen a Napóleon-kori francia uralommal azonosította a Tirollal határos olasz földet, s mert példaképe, Andreas Hofer is a franciák és a bajorok ellen harcolt, gyűlölt minden olaszul beszélő, talián földön született embert, legjobban pedig azt az idegent, aki lányát a talián dalokra tanította. Talán sejtett is valamit a valóságból, mert indulatos kitöréseinek mindig az volt a vége, hogy hevesen követelte Mária házasságát Tonerlrel.

Tonerl csaknem hetente látogatott el Innsbruckból Innichenbe, de ha a műhelybe lépett - mert mindig oda ment először -, Lercher mester azt sem tudta, hogyan és honnan kerítse elő Máriát. Az öreg órás mester ilyenkor csupa szelídség volt, és csupa reménykedés. Néha már-már könyörgött a lányának, hogy mondja ki a várva várt igent, félrehívta, suttogva kérlelte, hogy aztán, ha Mária makacsul nemet intett, keserűbb indulatokra lobbanjon.

Mária súlyosan szenvedett ezektől a gyakran ismétlődő jelenetektől, de hűséges maradt ígéretéhez, szerelméhez. Tonerlt barátságosan fogadta - hiszen gyermekkori pajtása volt -, s bár ajándékait kezdetben nem utasította vissza, nehogy megsértse, végül komolyan és határozottan megkérte, hogy leánykérő szándékkal ne közeledjék többé.

- Régi barátságunkra kérlek - esengett -, ne erőszakold házasságunkat. Apámnak minden látogatásod újabb csalódást okoz, neked és nekem pedig megújuló gyötrelme-

ket. Én nem leszek, sohasem lehetek a feleséged...

Az egyenes, nyílt beszéd, az őszinte baráti szó végül is használt. Tonerl látogatásai elmaradtak, nem jött többé Innichenbe. Az öreg Lercher is megértette, hogy az egyik reménye, a kedvesebbik, szertefoszlott, megpróbálkozott hát a másikkal.

Talán húsz éve is elmúlt annak, hogy utoljára Bécsben járt. Kedvtelve mesélgetett lányának a császárváros szépségeiről, divatosan öltözködő, előkelő dámáiról, a Stephanskirche csodálatosan csipkés tornyáról s a kapucinus barátok kriptájáról, ahol a székesegyház alatti szarkofágjukban alusszák örök álmukat a Habsburg-császárok és -főhercegek.

- Franzl szívesen kalauzol majd bennünket abban a hatalmas városban - fűzte hozzá, legtitkosabb gondolatát is elárulva.

Mária kedvetlenül fogadta az érdekesnek ígérkező utazás hírért. Ám Lercher nem egykönnyen tett le arról, amit a fejébe vett. Egy szép napon becsukta műhelyét, táblát tett a kirakatba, amelyen igen tisztelt vevőivel tudatta, hogy a munka két hétig szünetel, és egy rázós postakocsiban útnak indult leányával Bécs felé.

Mária végül is megenyhült szívvel utazott a szép tavaszi napsütésben. Még sohasem volt a császárvárosban, s úgy gondolta, az idő is gyorsabban telik el így nyárig, mikorra Guglielmo jelezte jöttét Innichenbe. Franzl is szívesen látta viszont, és derűsen gondolt néhai szelíd pajtására.

A leányt lenyűgözte Bécs pompája, a Ring gazdag kirakatai, a fákkal szegélyezett, széles utakon robogó fényes hintók. Tágra nyílt szemmel itta magába a sok újszerű szépséget, megbámulta a járókelők sűrű tömegét, és cso-

dálatosnak találta azt a tisztas kis fogadót is, amelyben apjával megszálltak. Arra is gondolt: ha most Franzl sikerül meggyőznie házasságuk képtelenségéről, bátran apja elé állhat, és feltárhatja előtte szívét.

Mintha az öreg órásra is jótékonyan hatott volna a kedélyes nagyváros. Zsörtölődő rosszkedve Innichenben maradt, és fiatalos buzgalommal mutogatta Máriának Bécs nevezetességeit, a régi Városházát, a minoriták templomát meg az öreg egyetemet, s ha a „Steffel”, a Szent István székesegyház tornyának harangütéseit hallgatta, aligha sejtette, hogy lánya a milánói dómra gondol, melyről oly sokat mesélt neki Guglielmo.

Lercher türelméből még arra is futotta, hogy Franzl műhelyét csak a harmadik napon keressék fel. Azzal biztatta magát, hogy a halogtás a biztos sikert készíti elő.

Egy fényes, napos délelőttön aztán, lányába karolva el sétált a Grabenre, és Franzl órásboltjának kirakata előtt nagy szakértelemmel mustrálgatta a finom árut, a tárgyak csinos elhelyezését. Az öreg mester nem győzte dicsérni Franzl ügyességét:

- Milyen nagyszerű, újmódi üzlet! Micsoda kitűnő por-téka! - hajtogatta elégedetten. - Nemhiába volt jó tanítvány... De meg is érdemli, hogy ebben a nagy városban, ebben a szép házban éljen!

Ahogy beléptek, Franzl - mintha most is inas lenne Lercher uram innicheni műhelyében - nyakig pirult az örömtől Mojdele láttára.

- Milyen boldog vagyok, hogy eljöttetek! - sietett elébük, és elárúsítónőjére, egy csinos, szőke lányra hagyta a vásárlókat. - Kerüljenek beljebb, és érezzék magukat ott-hon!

Franzl valóban boldognak érezte magát. Lám, eljött hozzá az öreg mester, akinek minden tudását és sikerét köszönheti, és legfőképpen itt van Mária, aki gyermekkora óta úgy betölti képzeletét, hogy azóta abban más leánynak nem is jut hely. Most aztán megláthatják, milyen sokra vitte! A derék Franzl keble dagadozott a büszkeségtől.

Egyik inasát - élénk szemű kamaszfiút - azonnal színházjegyért szalasztotta, a másikat sörért, jóféle harapnivalóért, hogy a ritka vendégek elverhessék séta közben támadt éhségüket. Aprólékos gonddal és figyelemmel mutogatta meg műhelye, üzlete berendezését, raktárra készült szerkezeteit, s egy-egy lány melódiát játszó zenélő órát többször egymás után is felhúzott, mert azt sejtette, hogy Mojdelének megtetszett a fülbemászó dallam.

Egy díszes, tükrös vendéglőben látta vendégül apát és leányát, s arra úgy ragyogott a buzgalomtól és a reménységtől, mint a falak aranyos csillogású cifraságai. Franzl azonban a szerelmesek hatodik érzékével egyelőre hallgatott házassági tervéről, mert noha Mária kedves és barátságos szavai megnyugtatták, a lényéből áradó vonakodás elkedvetlenítette.

Célzásokat tett ugyan biztos jövőjére, széles vevőkörére, s arra is, hogy szebb lakást akar a mostani szobácskájánál, de csak a harmadik este, a Stadtpark kioszkjában állt elő nyíltan kérésével.

A zenekar Johann Strauss polkáit és valcereit játszotta. Lercher mesternek a jó sörtől meg az andalító zenétől elnehezültek a pillái, s csendesén bóbiskolt a vendéglői asztal mellett. Franzl némán, elérzékenyülten nézett Mária rózsásra pirult arcára, sokáig hallgatott, végül nyíltan, egyszerűen, mint gyerekkorában, azt mondta:

- Mária, légy a feleségem!

A lány szomorkásan simogatta meg Franzl asztalon nyugvó kezét.

- Tudtam, hogy ez lesz a bécsi látogatás vége, és látod, mégis eljöttem. Eljöttem, mert szeretlek és becsüllek, mint jó barátot. Örülök, hogy az életben jól boldogulsz, de meg is érdemled, hiszen szorgalmas és derék ember vagy. És egyenes ember is. Én is egyenes leszek hozzád: nem lehetek a feleséged - és nyíltan a fiú kék szemébe nézett -, mert mást szeretek.

- Még most is azt a taliánt szereted? - kérdezte csendes sóhajjal Franzl.

Mária szeme ijedten rebbent, s apjára pillantott. Az öregember azonban egyetlen szót sem hallott a beszélgetésből, édesdeden szunnyadt a kényelmes székben.

- Ó, te még emlékszel rá, hogy említettem neked? - mosolygott a lány megnyugodva, s mint mikor a gáttal visszaszorított folyó zsilipjét megnyitják, ömlött belőle a szó. A közlési vágy s Franzl iránt érzett barátsága elfeledtette vele, hogy minden egyes szava megsebzti a derék fiatal órásmestert. Beszélt szerelmük állhatatosságáról, érzéseik mélységéről s a házasságuk elé tornyosuló egyetlen, de legyőzhetetlennek látszó akadályról, Guglielmo olasz voltáról, s apjának Franzl előtt sem ismeretlen nemzetiségi gyűlölködéséről.

- Talán sohasem lehetek Guglielmo felesége - fejezte be szavait lehorgasztott fejjel -, de hűtlen akkor sem leszek hozzá.

Franzl fájó részvétellel hallgatta Mária vallomását. Kevés reménnyel, kisleányos szégyenkezéssel kérdezte:

- És én? Mi lesz énvelem, Mojdele?

- Házasodjál meg, Franzl - felelte gyorsan Mária, mint-ha csak készült volna a kérdésre is, a feleletre is. - Annyi szép lány él Bécsben! Nemcsak szebbek, de biztosan szerelmedre is érdemesebbek, mint én. Ott van például az a bájos lány az üzletedben! Az én női szememet nem csalja meg udvarias kimértsége, ahogy a főnökével beszél. Én láttam, milyen gyengéden pillant utánad, ha megfordulsz. Mikor tegnap néhány percre egyedül maradtam veled, oly elragadtatással beszélt szorgalmadról, ügyességedről, hogy én azonnal megállapítottam magamban: ez a derék lány hűségesen szeret téged.

- Igen - felelte Franzl némi zavarral -, én is úgy érzem, hogy szeret... Rendes, dolgos lány, s nem is tudom, mire mennék nélküle... Itt sokkal bonyolultabb az élet, mint Innichenben, sokat kell eljárnom a megrendelőkhöz, a hivatalokba és olyankor mindent rábízok. Trudéra mindent rá lehet bízni...

- Még téged is, kedves Franzl - mosolygott Mária. - Kérlek, fogadd meg a szavam, és vedd feleségül Trudét. Igazi élettársad lesz.

- Mojdele..., de ha én téged szeretlek...

- Igazi élettársad lesz - ismételte Mária nyomatékkal -, s majd meglátod, milyen könnyen elfelejtesz engem.

A fiatalember eltűnődve bámult maga elé. Maga is csodálkozott, hogy a Máriától kapott kosár tulajdonképpen nem is fáj olyan nagyon, mint gondolta volna: már régen sejtette, hogy a leány mást szeret. A Trude szerelmére való utalás pedig némileg meg is vigasztalta. Igaza lehet Máriának, Trude nemcsak kedves, szorgalmas teremtés, de talán élettársnak is beválna... Ha szereti...

Mária tekintete jobbra-balra kalandozott. Ha Franzl nem

lett volna oly erősen elfoglalva a saját gondjaival, észre kellett volna vennie, hogy a leány keres valakit a szemével, s nyilván meg is találta már, mert amikor pillantása az egyik távoli asztalra esett, elégedetten elmosolyodott. Itt vannak!

Sikerült tehát délelőtti kis „diplomáciai sakkhúzása”. Az történt ugyanis, hogy ebéd előtt még betért apjával Franzl boltjába. Mialatt a fiú Lercherrel valami szakmai kérdésen vitatkozott, ő Trudével elegyedett beszédbe. A finom lelkű Máriának rosszul esett Trude kisírt szemét, egy-két nap alatt megnyúlt arcocskáját látnia. Helyes ösztönrel azonnal megérezte, hogy a szegény bécsi lányka vetélytársat lát benne, és a féltékenység emészti. Beszélgetés közben elmondta, hogy estefelé a Stadtparkba készülnek Straussmuzsikát hallgatni, és nyájasan meginvitálta Trudét, hogy tartson velük. Trude a füle tövéig elpirult, habozott - hogyan mehetne, a gazda nem hívta -, de Mária jóindulatú rábeszélése végül is sikerrel járt; Trude megígérte, hogy szüleivel elmegy este a Stadtparkba. Így is történt.

- Franzl - figyelmeztette Mária -, nézd csak, ott ül Trude a családjával. Hívd ide őket, kérlek, legalább kissé összebarátkozunk.

- De én még sohasem találkoztam Trudével az üzleten kívül - tétovázott a fiatalember, és Mária alig volt képes jókedvét eltitkolni. Lám, ártatlan ravaszkodása nem veszett kárba, talán sikerül Franzlt elindítani a házassághoz vezető úton. És sokáig nem is kellett biztatnia, a fiú engedelmesen felkelt, és néhány perc múlva Trudével és családjával tért vissza az asztalhoz. Elöl a köpcös Wild papa jött, kezében félig kiürített söröskancsóját szorongatva, oldalán Trude nyurga öccse, a hátuk mögött pedig a főköttös, folyton karattyoló Wild mama, a pironkodó, aranyhajú Trudével.

Hamarosan élénk társalgás indult meg az új ismerősök között, s egykettőre az is kiderült, hogy Wild papa bölcsője Tirol földjén ringott. Több se kellett Lercher mesternek: azonnal szívébe zárta Bécsbe szakadt földijét. Wild mama viszont a lányos mamák csodálatos ösztönével menten megérezte, hogy ebben a rögtönzött sörözésben az ő Trudéja került a napos oldalra, és legyezőjével alig győzte lehűteni izgalomtól kifényesedett arcát. Trude a rászakadó boldogságtól kábultan mosolygott, mint valami szép kirakati baba a Grabenen, és arra gondolt, hogy biztosan csak álmodik: a főnöke, az édes Franzl oldalán ülhet, akivel idáig is napról napra találkozott, és mégis elérhetetlen távolságban volt tőle.

Franzl gondolatban a két lányt hasonlította össze, és szégyenkezve állapította meg, hogy az eleven bécsi lányt máris magához valóbbnak látja, mint az álmodozó Máriát.

Mária örült volna, ha belátna Franzl gondolataiba. De így is elégedett volt: az első lépések sikerültek, Trude és Franzl már elmerülten csevegtek az üzlet átalakításának tervéről - a közös munka sűrű hálójában könnyebben talál egymásra két szív, mintha csak a gyermekkori emlékek vékony szálai fűzik őket egymáshoz.

A frissen összelegedett kedves társaság még sokáig együtt maradt, és amikor éjszaka ki-ki hazafelé tartott, lelkükben még tovább muzsikáltak Johann Strauss varázslatos keringői. Mária tekintetét nem kerülte el Franzl arcának eddig ismeretlen, új kifejezése: a viszonzott szerelem boldogító ragyogása. „Boldogok lesznek - gondolta Mária -, s magamnak sem tehetek többé szemrehányást, hogy szerencsétlenné teszek egy jobb sorsra érdemes embert.”

Lercher mester azonban távolról sem így gondolkozott.

A fogadóba hazatérve még kedélyesnek induló beszélgetésben dicsérte Wild papát, aki huszonöt évi Bécsben lakás után is tirolinak vallja magát.

- Derék ember, igazi derék ember - ismételte.

- Igen, derék ember és rokonszenves család - bólintott Mária -, Franzl nagyon jól választott, hogy Trudét veszi feleségül.

Lerchernek elállt a szava a megdöbbenéstől. Hátradőlt a széken, és tágra nyitott szemmel meredt a lányára.

- Micsoda? - kiáltotta végül iszonyú haraggal. - Trudét veszi feleségül? Franzl? Gaz csirkefogó!... - és elakadó lélegzettel rendelkezett: - Azonnal csomagolj, Mária, reggel utazunk!

Így ért véget egy hét alatt a kéthetesnek tervezett bécsi tartózkodás. Franzltól el sem búcsúztak, de Mária ezt sem bánta. Tudta, hogy a fiú nem neheztel rá, hiszen nagyrészt neki köszönheti, ha reménytelen szerelmesből boldog ifjú férj válik belőle.

Trude igencsak sejtette, hogy mit köszönhet Máriának, és egy hosszú, meleg hangú levélben számolt be élete nagy sorsfordulójáról. Mária válaszolt, s csakhamar élénk baráti levelezés indult meg Bécs és Innichen között, aminek eredményeképpen Trude felajánlotta, hogy szívesen közvetíti Guglielmo leveleit. Az öreg órás gyanakvását kijátszva kapta meg Mária az első, Bécsen keresztül érkező milánói levelet, amely azonban rossz hírt hozott: Guglielmo ősz előtt nem jöhet, édesapja súlyosan megbetegedett, üzletét pedig nem hagyhatja senkire, annál kevésbé, mert a kis milánói bolt lesz jövőendő házasságuk anyagi alapja.

Máriát letörte az amúgy is borús hangú levél tartalma,

jöllehet minden porcikája már előre fellázadt, ha apja haragjára, dühkitörésére gondolt, amely a tervezett házasság bejelentését követni fogja.

Az öreg órás mostanában nem zaklatta Máriát a maga házassági plánumaival. Kénytelen-kelletlen belenyugodott Trude és Franzl eljegyzésébe - amelyet a túl boldog leány jelentett be egy hosszú levelében -, Tonerl pedig merész elhatározással - közvetlenül Lercherék bécsi útja után - áthajózott a hirtelen meggazdagodás reményével kecsegtető új világba, Amerikába. Az öreg órás aztán földönfutó zsványynak, léha csavargónak és üresfejű kalandornak szidta a vállalkozó szellemű Tonerlt, aki elhagyta ősei földjét, Andreas Hofer földjét, akinek szegről-végről még rokona is!

Állandó keserves feszültségben teltek el a nyári hónapok. Máriában csak a hetenként hűségeseen érkező levelek tartották a lelket, s oszlatták el gyötrő kételyeit. Guglielmo minden szava őszinte, állhatatos szerelemről beszélt.

Lercher mester már a gyakran érkező bécsi levelekre is görbe szemmel nézett. Az a minden hájjal megkent bécsi fruska elütötte a lánya kezéről a kiszemelt vőlegényt, az a csirkefogó meg cserbenhagyta a választottját, s Mária még tartja velük a barátságot!...

- Nem hagyott cserben, édesapám - ingatta fejét Mária.
- Én sohasem akartam Franzl felesége lenni.

- És ugyan miért nem akartál? Kire vársz? - zsörtölődött az öreg órás. - Még Tonerlt is elszalasztottad, s a végén majd még pártában maradsz. - Aztán eszébe jutott, hogy Tonerlt nemrégiben földönfutó zsványynak nevezte, olyanféle kártékony lénynek, mint a bajorok, franciák és olaszok, s dühét, tehetetlen haragját most gyűlölete régi tárgyaira, a taliánokra zúdította.

Mária fásultan hallgatta apja kitöréseit. Néha már-már ajkára tolultak a vallomás szavai, de idejekorán meggondolta. Egyre letörtebben szorította össze ajkait. Úgy érezte, mindennek vége. Szomorú és zárkózott lett, citeráját egyre ritkábban vette elő. Csupán Guglielmo levelei rázták fel néhány órára nyomasztó hangulatából, ám utána úgy tűnt, mintha a sose látott gyönyörű Milánó mind messzebb úsznak képzelete ködös vizein.

Eljött ismét az ősz, haragos szél cibálta a kopár, letarlott faágakat. Egy ilyen borús szeptember végi reggelen kapta meg Mária a régóta várt és rettegett levelet. Csak a folyócska melletti meghitt padon bontotta ki és olvasta a kedvesen ismerős sorokat.

„Drága szerelmem - írta Guglielmo -, tíz nap múlva Innichenben leszek. Édesapám - hála a gondos ápolásnak - már teljesen meggyógyult, s csak az búsítja, hogy miatta késik a mi boldogságunk beteljesülése. Számodra, édes Máriám, elérkezett a döntés ideje. Tudom, hogy nagy lelkierőre van szükséged, hogy odaállj Édesapád elé, és beleegyezését kérd házasságunkhoz. Ha egyedül nem volnál képes erre, várj meg engem, álljunk eléje ketten, vagy akár csak én egyedül. Egyet azonban biztosan tudok: véget kell vetnünk ennek az áldatlan helyzetnek, mert Isten ellen való véték fiatal éveinket áldozatul dobni egy káros rögeszmének. Ahogy most szobámból az ablakon kitekintve a város élénk forgalmát, a járókelők nyüzsgését s a derűsen kék égboltot szemlélem, úgy érzem, talán csak rémképeket látsz, s veled együtt én is. Miféle apa lenne az, aki szándékosan tönkre akarja tenni egyetlen gyermeke életét?”

Mária az izgalomtól kipirulva, hol meg elsápadva olvasta a levelet, s nézegette a boldog tervezetések tanúját, a

levélhez mellékelte rajzocskát, leendő lakásuk beosztását, amelyhez a fiú még azt is hozzáírta, merre tekintenek a szobák ablakai.

Mária képzelete boldogan eljátszott ezekkel a képekkel. Az ő szobájából egyenesen a híres dóm tornyát láthatja majd, s ha két ablakát kitárja, édes, szívbe markoló olasz dallamokat sodor fülébe a langyos szellő. „Csak akarnod kell, édes szerelmem, és nagyon boldogok leszünk” – ismételte magában százszor is a levél egyik mondatát. De hazafelé menet megint eluralkodtak lelkében a kétségek. Mit tegyen? Várja meg Guglielmót, bízva a fiúra a sorsdöntő bejelentést? Nem, határozta el végül, minél előbb tudja meg apja a fiatalok szándékát, annál több ideje marad, hogy beletörődjék a házasságba. Igen, még ma este szól apjának. Szelíden, sok szeretettel kell megmagyaráznia, hogy életét a szíve parancsa szerint akarja ezentúl leélni, avval a férfival, akit az Isten is párjául rendelt.

Úgy esett, hogy mikor Mária hazatért, és haját, öltözékét rendbe szedve a műhelybe sietett, az öreg Lercher éppen a lány tíz esztendeje elkészült ingaóráján pepecselt. A kiterjesztett szárnyú tiroli sast festette át a szerkezet hátlapján, mert a büszke jelvény kissé megfakult az eltelt idő alatt.

Mária megrettent. Apját nyilvánvalóan az elszalasztott kérékre emlékezteti az óra, a Vörös Sas meg éppen tiroli szenvedélyét s az idegenek ellen érzett gyűlöletét ébresztgeti. Szilárd elhatározása pillanatok alatt semmivé lett, és ernyedten ült le a műhely egyik padkájára.

- Nézd csak, lányom - mondta az öreg váratlan szelídséggel -, milyen kedves szórakozást találtam. A te órát adtál meg. Megfakult rajta a festék, pedig nem csapott be

vele a kereskedő... De hiába, tíz év, az tíz év... De régen is volt, hogy ezt az órát megcsináltam!...

Hangján érzett az elérzékenyülés, elővette hatalmas kockás zsebkendőjét, és mintha csak homlokát törölné végig, titokban szivárgó könnyeit itatta fel.

- Úgy látszik, hiába dolgoztam rajta annyi szeretettel - mormolta halkán -, te nem becsüled sokra apád ajándékát! Pedig tudod, hogy neked szántam, neked meg az unokáimnak... Miért nem mégy férjhez, édes lányom? Vannak még férfiak azon a széltoló Franzlon és Tonerlen kívül is! Mégpedig derék, hozzád méltó férfiak!

Lercher szavainak tartalma, de talán még inkább szokatlanul szelíd hangja eloszlatta Mária szorongását, sőt úgy érezte, apja egyenesen arra biztatja: vallja be bátran és őszintén szerelmét.

- Édesapám - lépett tele reménységgel a munkaasztal mellé -, ne higgye, hogy nekem fáj Franzl házassága vagy Tonerl elutazása...

- Fáj, nem fáj - engedte el bosszúsan a füle mellett lánya szavait -, csak azt szeretném tudni, mire vársz? Huszonkét éves elmúltál!

Mária összeszedte minden erejét.

- Igen, apám - kezdte határozottan -, tudom, hogy huszonkét éves vagyok, és nem is érzem már magam gyerekeknek...

Lercher most figyelt fel először az izgalomtól remegő hangra. Kezében megállt a finom szálú ecset, merően, valatató szemmel nézett leányára. Mária arca kigyúlt. Az élesen, szinte rosszindulatúan rászögezett tekintet hatására összezavarta szépen kitervezett mondókája menetét, és gyors, kusza mondatai még jobban felingerelték az öreg

órást.

- Megígérem szentül - mondta csaknem sikoltva -, hogy bárhova kerülök, Tirolt sohasem fogom elfelejteni..., és szeretni fogom azt a földet, ahol születtem..., és édesapám tanítására mindenkor emlékezni fogok... - Érezte, hogy teljesen belezavarodott, zokogásban tört ki, és úgy kiáltotta: - Nem élhetek tovább Guglielmo nélkül, őt szeretem, az ő felesége akarok lenni!

Lercher falfehérre sápadt, belekapaszkodott az asztal szélébe, és lassan, reszketve felállt.

- Guglielmo? - ismételte rekedten. - Miféle név ez? Kiről beszélsz?

A kérdésben fellobbanó gyűlölet ismét megkeményítette Mária elhatározását. Dacosan, elszántan nézett farkasszemet az apjával:

- Olasz név, apám. Gyermekkorom óta ismerem.

- Olasz! - kiáltott fel Lercher, mint akit megsebeztek, és eres kezeivel görcsösen markolta meg az asztal szélét. - Te egy taliánhoz akarsz feleségül menni? Akit gyerekkorod óta titkolsz előlem?

- Ahhoz akarok feleségül menni, akit szeretek - mondta Mária határozottan -, és aki engem mindenkinél jobban szeret. Ha anyám élne...

A mondatot azonban nem fejezhette be. Az öreg vérben forgó szemmel emelte fel öklét, és iszonyúan elváltozott hangon kiáltotta:

- Átkozott..., átkozott..., megtiltom... - Hangja rekedt hörögésbe fulladt, karjával erőtlenül és tétován csapkodott a levegőben, és a széken átzuhanva elterült a földön.

Rettenetes napok következtek. Olyan percek és órák, nappalok és éjszakák, amelyeket elfelejteni Mária sohasem volt képes. Tehetetlen fájdalom és keserű önvád marcangolta. Tudta, hogy minden reménye összeomlott. Egyre hallani vélte apja átkozódó hörgését és utolsó, fuldokolva kiejtett szavát: „megtiltom!...”

Ha képzeletben apja sötétvörösre torzult arcát, tehetetlen vergődését látta, szemét önkéntelenül eltakarta, mint ha így elhessenthetné a borzalmas jelenet felidéződését. Hallotta saját velőtrázó sikolyát, s látta a berohanó szomszédokat, amint ágyba fektetik a megbénult öreget, s a sietve érkező kirurgust, aki azonnal eret vágott rajta, de hasztalan. Lercher azóta is bénán, hangtalanul feküdt éjjel-nappal, csak a szeme látszott beszélni, és abban egyetlen érzés tükröződött: az izzó gyűlölet.

Öt nap múlva, nem sokkal éjfél előtt meghalt. Mária kábultan, az álom és ébrenlét között lebegve ült akkor is apja ágya mellett, ahonnan ama bizonyos este óta jóformán el sem mozdult. Feje fáradtan csuklott előre, s hirtelen arra ocsúdott, mintha a beteg kínlódva sügni szeretne valamit. Görcsös erőlködés látszott az arcán, mintha a megbénult izmokat még egyszer, utoljára mozgásra akarná bírni az erős akarat. Az éjszaka áthatolhatatlan csendjében csupán a beteg nehéz lélegzetvétele hallatszott. Máriának mégis úgy tűnt, hogy a haldokló egy szót suttog: „megtiltom”.

Mária reménykedve hajolt közelebb, mert a visszatérő élet jelének hitte a talán el sem hangzott szót, és magába fojtott zokogással fogadta újból és újból: teljesíti apja minden kívánságát, nem szegül szembe akaratával, és sohasem hagyja el Tirolt, csak beszéljen, csak gyógyuljon meg!

De Andreas Lercher többé már nem szólalt meg. Még abban az órában, szemében az engesztelhetetlen gyűlölet kifejezésével, meghalt.

Máriát teljesen leverte lábáról apja halála. Az ötnapos virrasztás, koplalás, állandó készenlét erősen megviselte szervezetét. A rokonok és szomszédok erőszakkal akarták kényszeríteni a pihenésre. De a leány másnap délig sikoltozva térdelt apja halottas ágya mellett, önkívületben könyörögve, hogy vonja vissza átkát és tilalmát. A sírás és jajgatás utolsó maradék erejétől is megfosztotta, és ájultan esett végig a földön. Az ájulásból mély álomba merült, s csak a temetés reggelén nyitotta ki szemét először. Tekintete Trude kisírt szemére esett, s azt hitte, még mindig álmodik.

- Eljöttem, Mojdele - suttogta Trude, és meleg részvétellel simogatta Mária zilált, kibomlott haját.

A derék kis asszony - tíz napja múlt csak, hogy esküvőjüket tartották Franzlral - az első hírre elhatározta, hogy Innichenbe utazik. Férje helyeselte szándékát, hiszen ő is azt érezte, amit Trude: sokkal, egész boldogságukkal tartoznak a magára maradt Máriának.

Az öreg órásmeister betegsége és halála már egész Innichent lázban tartotta, amikor Trude megérkezett. Elterjedt a híre - nem tudni honnan -, hogy Andreas Lerchert az izgalom ölte meg, mert leánya egy taliánhoz akar feleségül menni. Talán a szomszédok hallottak valamit az apa és leánya között lezajlott vitából, talán a lány maga sikoltozta ki önkívületi állapotában vagy rémekkel teljes nehéz álmában. Az innicheniek nagy része hajlandó volt nemzeti hőst látni az öreg Lercherben, aki eszméi védelme közben kapott agyvérzést, és gyűlölettel kezdték emlegetni Máriát, amiért

„elvetemült hazaáruló” módjára halálba kergette az apját.

A temetés napján valósággal kiürültek Innichen házai, a szomszédos községekből processzióként vonultak a tömegek a hegyoldalban meghúzódó kis temetőbe. A koporsót a Vörös Sassal ékes lepel borította, úgyhogy a temetés lassanként egy politikai tüntetés jellegét vette fel. A gyűlölet Mária személyére összpontosult. Mint valami leprás-tól, húzódtak el mellőle azok is, akik idáig jóindulatúan vagy közönyösen viseltettek iránta, s a hosszan elnyúló gyászszertartás alatt csak Trude állt mellette, hogy támogassa és vigasztalja. A beszédek homályos célzásai mind egyértelműbben vádolták az „apját halálba kergető, gonosz és elfajzott” leányt, s Trude elszörnyedve gondolt arra, hogy a szóbeszédtől, lázító szavaktól fanatizált, eszét veszített tömegben Mária élete is mennyire veszélyben forog.

- Mojdelém, kicsikém - szorította magához Mária karját -, ne törődj velük. - És nagy önuralommal hozzátette:
- Hamarosan lecsendesednek, hiszen a részvét hozta ide őket.

A gyászszertartásnak csak a hirtelen támadt szélvihar vetett véget, különben, isten tudja, hogyan végződött volna a bosszúért lihegő beszédekben bővelkedő temetés.

A temetőből kettesben mentek haza a barátnők. Máriához egyetlen jó szót, vigasztaló ígét sem intéztek az innicheniek.

- Hát mit vétettem én? - tört ki a leány keserűen. - A boldogságomat kerestem, s így kerültem szembe apám akaratával.

De amikor Trude is az ő igazát kezdte bizonygatni, ismét eleredtek a könnyei, és váratlanul önmagát vádolta:

- Bűnös vagyok - zokogta -, én okoztam a halálát a

makacssággal, és most már minden hiába... Ha nem vagyok olyan megátalkodottan önféjű, még most is élne...
- S amikor Trude okosan csitította, hogy az idő majd enyhülést hoz bánatára, főleg, ha Guglielmo is mellette lesz - sikoltozva, jajgatva hajtogatta: - Hát nem érted, hogy megtiltotta, az utolsó szavával is megtiltotta, és én nem szegülhetek többé szembe az ő akaratával!...

Gyűlölködő vagy részvétlenül kíváncsi szempárok tüzében érkeztek a Lercher-ház elé. Mária riadtan megtorpant: a boltíves kapuban Guglielmo várakozott. Rossz sejtelmektől gyötörve három nappal hamarabb indult útnak, mint tervezte, mert régi gazdája, Johann Filsch, egy Milánóba utazó kereskedővel levelet küldött neki, amiben megírta az öreg órás betegségét és várható halálát.

- Mojdelém - ölelte magához a kisírt szemű leányt -, mindent tudok, szegénykém. Mennyit szenvedhetél egyedül...

Mária erőtlenül engedte, hogy szerelmese magához ölelje, fuldokolva sírt a becéző szavak melegében.

- Elviszlek innen azonnal - súgta Guglielmo -, egy percig sem maradhatsz itt tovább, Johann Filsch már elintézte...

Nem folytathatta. Egy ökölnyi kődarab repült feléjük, és élesen koppant a kapufélfán. Valaki rekedten kiabált, majd megint egy kő zuhant le a lábuk előtt. Rohanó léptek robaja, szitkozódó kiáltások sűrűsödtek körülöttük.

- Itt az olasz!... Az átkozott!... - ordították. - Miatta kellett Lercher mesternek meghalnia!

Guglielmo elszántan fordult szembe az elvakultan kiáltó emberekkel. A józan Trude azonban közben kinyitotta a nagy tölgyfa kaput, gyorsan betuszkolta rajta a félájult Máriát és az indulattól remegő férfit. Éppen idejében történt, mert a kapura már sűrű kőzárpor zuhogott, és fenye-

gető lármától volt hangos az utca.

Trude feltette a kapu belső vaspántjait, és sápadtan fogta meg Guglielmo kezét.

- Megölik, ha nem menekül el! Könyörgök, igyekezzék a hátsó udvaron észrevétlenül...

- Dehogyan menekülök! - kiáltotta a fiatalember elszánt haraggal. - Miért menekülnék? Majd elmegyünk együtt! Filsch mester már felszerszámozott lovakkal vár bennünket...

Mária szeme megerebbent, kezét tiltakozva felemelte.

- Nem mehetünk együtt, Guglielmo... Én nem mehetek veled...

Mielőtt a férfi válaszolhatott volna, Trude a ház bejárata felé terelte őket.

- Menjünk be, és beszéljünk józanul. Addigra talán a tömeg is eloszlik. Szedd össze magad, Mária!

Mindketten engedelmesen követték, Trude azonban tévedett. Alig léptek az első szobába, az ablak üvege csörömpölve hullott a földre, s kődarabok repültek feléjük. A kőzárpor s a félelmetes kiáltás egyre sűrűbb lett. Hallani lehetett, hogy már a ház többi ablaka is betört, s kívülről vadul döngetik a vaspántos kaput.

- Kifelé az átkozott taliánnal! Takarodjék a városból! - ordították. Guglielmo hirtelen sarkon fordult, s az ajtó felé indult.

- Kimegyek, beszélek velük!

Mária jajgatva ugrott eléje, és hátát az ajtónak vetette, Trude józanul állta el az útját.

- Majd én - mondta nyugodtan. - Menjenek át a konyhába, ott védve vannak, rám inkább fognak hallgatni. - És kisietett, mielőtt még visszatarthatták volna.

- Emberek! - lépett ki a kapun olyan nyugalommal, mely

a legeszelősebben üvöltözőt is kijózanította. - Ne szentségtelenítsék meg ezt az amúgy is szomorú napot! Csúf dolgo, amit művelnek! Kővel dobálják meg azt a házat, ahol Andreas Lercher annyi éven át tisztességgel dolgozott, és munkájával becsületet szerzett Innichennek... Mit szólna ehhez Andreas Lercher?

A tömeg izgatott zsvajja halk morgássá csöndesedett, de a hátsó sorokból egy éles hang süvöltött:

- És a talián? Lercher gyűlölte az olaszokat!

- Az meglehet - felelte Trude hidegvérrel -, de azért egyiknek sem akart volna a gyilkosa lenni.

Egy magas, vállas, bőrzekés férfi lépett elő a tömegből.

- De ez az olasz mégis gyilkosa Andreas Lerchernek!

- Nem igaz! - kiáltotta Trude. - Lercher mester meghalt, mert beteg volt és öreg! Ehhez semmi köze semmiféle olasznak...

- Tudjuk, amit tudunk! - ordította a bőrzekés. - És ha az olasz nem megy el szépszerével, kiteszük a szűrét magunk!

- Elmegy ő magától is - intett Trude nagy biztonsággal.

- De az eltávozás időpontját a ház vendégszeretete szabja meg.

- Nem alkuszunk - ordította most egy ittas hang. - Egy órát adunk neki, s ha addig nem megy el, magunk visszük ki a határra! Addig pedig egy tapodtat sem mozdulunk innét!

Helyeslő zúgás követte e szavakat, de mielőtt Trude felelhetett volna, a zsvaj elhalkult, és olyan süket csönd támadt, mintha egyszerre mindenki megnémult volna. Trude csak akkor értette meg a hirtelen támadt hallgatás okát, amikor egy kéz hátulról a vállát érintette, és Guglielmo szelíden

félretolta a kapuból.

- Elmegyek magamtól is - mondta halkán, holsápadtan, és megszorította Trude kezét. - Vigyázzon Máriára - suttopta remegő szájszájával, és megindult a tömeg felé. Lassan, lehorgasztott fejjel lépkedett. Az imént még oly gyűlölettel kiáltozó sokaság némán és megdöbbenően vált szét előtte. A szomszédos térről Filsch mester igyekezett feléje, és kezét tördelve útját állta.

- Köszönöm a jóságát, mester uram - tolta félre Guglielmo. - Nem maradok egy percig sem. Vigyen ki, kérem, a határra, hazamegyek...

Guglielmo napok múlva sem tudott magának számot adni az innicheni eseményekről, s arra sem emlékezett világosan, hogyan szállt be a határállomáson a milánói postakocsiba. Mint valami áthatolhatatlan ködön át látta Mária könnyáztatva arcát, hallotta utolsó szavait, s érezte ajkán a kínzóan keserű búcsúcsókákat. A leány azzal a biztatással igyekezett őt távozásra bírni, hogy egyszer, talán néhány hónap múlva utána megy Milánóba, de a férfi sejtette, hogy ez az ígélet sohasem válik valóra. A leány elkínzott arca, égő szeme már nem az ő Máriája arca és szeme volt. Tétova, eszelősen riadt tekintete csak az apai átok súlyától szenvedő, attól szabadulni nem tudó szerencsétlenre vallott.

Harmadnap Trude is hazautazott Bécsbe. Minden rábeszélőképességét latba vetette, hogy barátnője elfogadja a meghívását. Szilárdan hitte, hogy Mária a kellemes bécsi környezetben hamarosan rendbe jön, és megszabadul kínzó érzéseitől. Hiába ígért azonban fűt-fát, kellemes sétákat a Stadtparkban, meghitt beszélgetéseket a porcelán szögekkel kivert, kényelmes karosszékekben - Mária makacs következetességgel kitartott eredeti álláspontja mellett: itt-

hon marad. Úgy érezte, képtelen kimozdulni abból a házból, ahol az apja kiterítve feküdt.

A könnyező Trudétól száraz szemmel búcsúzott. Arra kérte, vigyen magával egy ládikót meg egy levelet, s juttassa el Milánóba, Guglielmóhoz. A ládikó tartalma egy gondosan becsomagolt ingaóra volt, a levél pedig így hangzott:

„Drága Szerelmem, nem felejtelek el soha, mégsem lehetek a feleséged. Tudom, hogy nem vagyok bűnös, hiszen a legtisztább érzéssel szeretlek és szerettelek, s szerelmünkkel nem követtem el bűnt sem apám, sem hazám ellen. Mégsem lennék képes sohasem áthágni apám tilalmát, utolsó, haldokolva kiejtett parancsát. Ha mégis megtenném, nem kísérné áldás szerelmünket. Minden pillanatban az ő tiltó szavát hallanám, s ez feldúlná, megmérgezné együttélésünket.

Ezt az órát még kislány koromban készítette nekem apám. Akkoriban még nem ismertük egymást, és én boldog, gondtalan gyermek voltam, aki büszkén szemlélte leendő otthona első szép darabját. Nekem már nem lesz többé szép, boldog otthonom, de azt akarom, hogy neked legyen! És legyen szép, kedves, hozzád méltó feleséged, családod, akiknek körében gondoldj néha arra, aki ezt az órát küldte, és sohasem felejt el

Máriára.”

A szomorú leány magára maradt az öreg, rideg házban. Az innicheniek gyűlölködése lassanként alábbhagyott, s inkább sajnálkozva, mint ellenségesen néztek a lakásból kilépő Máriára. Később megtanulták tisztelni is önként vállalt magányát, és csendes részvét, együttérzés vette körül. Úgy látszott, Mária is beletörődött sorsába, és leszámolt az étellel. A kínzó emlékek, Guglielmo férfias arca, a szörnyű éjszaka képei egyre ritkábban kísértettek emlékezetében. Fásult, gépies mozdulatokkal, semmibe vesző tekintettel tett-vett a vakolatát pergető öreg házban, s oly magányosan, elhagyottan halt meg, hogy kihűlt testét csak harmadnap fektették ravatalra a fejüket csóváló

szomszédok.

De Guglielmo élete sem alakult szerencsésebben. Sohasem nősült meg, rideg aggregénylakásában az egyetlen fényűzést a szép ingaóra jelentette. A magányos férfi sokszor állt meg előtte, tekintete a karcsú mutatók járását követte, s mint kedvese szívdobbanását hallgatta tiszta tiktakolását, dallamosan csendülő ütéseit... Néha fájón felsóhajtott, és arra gondolt, mennyi szomorúságról mesélhetne ez az óra, ha beszélni tudna...

Beatrice

Peppini Lorenzo sok gonddal-bajjal jutott el odáig, hogy huszonnégy éves korában a művészettörténet doktorává avassák. Rengeteg munkájába, küzdelmébe, átvirrasztott éjszakájába került a büszke cím megszerzése, ám milyen szépen hangzott, olyan szűkös kenyér járt vele. Milánó egyik középiskolájában kapott állást, de csak kisegítő tagja volt a tantestületnek. Sok munkával, kevés fizetéssel.

Peppini lobogó lelkesedéssel és fiatalos odaadással látta el munkáját. Rajongott hivatásáért, és boldoggá tette az a tudat, hogy továbbadhatja ismereteit. Képelete újból és újból gyönyörűséggel kalandozta végig a rég letűnt időköt, a művészetekben gazdag évszázadokat. Ha pedig előadott tanítványainak, oly csodálatos elevenséggel idézte fel a nagy alkotások megszületésének történetét, az ihletett mesterek életét, korát és körülményeit, hogy a szavai nyomán keletkezett kivételes csendben a művészetek templomának áhítata töltötte be az osztálytermet. Különösen a klasszikus Róma és az itáliai megújulás korának művészetével foglalkozott szívesen, s a művészettörténet e fejezeteinek ismertetésekor a hazaszeretet nagyszerű érzése forrósította át a hangját.

Tanítás közben sohasem érzett fáradtságot, s utána is csak akkor, ha egy-egy idősebb tanártársa jóindulatú vagy éppen gunyoros megjegyzéseket tett fiatalos lobo-gására. Burkoltan vagy nyíltan arra célozgattak, hogy kárba vészett fáradság a középiskolai tanáré, melynek füstje van, de lángja nincs. Peppini nem hitt ezeknek a keserű szavaknak, s ha percekre el is kedvetlenítették, a közlési vágyat és a tanári szenvedélyt nem voltak képesek elfojtani benne. Meg aztán még egy nagy rugója volt Lorenzo buzgalmának: a fiúi hála. Végre elérkezett az ideje, hogy öregedő, törődött anyjának meghálálhas-sa egy hosszú élet minden munkáját, gondoskodását és lemondását.

Édesanyja fiatalon maradt özvegy. Vasalónő volt a város legnagyobb mosodájában, és sokszor – különösen Lorenzo kisdiák korában – éjt nappallá téve dolgozott, hogy a kitűnően tanuló gyereket iskoláztathassa. Kegyetlen élet volt ez nagyon. De Lorenzo olyan szenvedélyes lendülettel és csillapíthatatlan szomjúsággal tanult, hogy az özvegy nem sajnált semmi fáradságot fia jövőjéért.

A szomszédok, ismerősök sokszor megrótták, hogy nagyravágyásból vagy elvakult szeretetből urat akar csinálni a fiából ahelyett, hogy becsületes kétkezi munkást nevelne belőle.

- Majd meglátja, mi lesz a hála az agyondolgozott éjszakákért! - jövendölték neki esztendőkön keresztül. - Eljön az ideje, hogy a fiú szégyellni fogja a munkásasszony anyját! Éppen elég példa van rá!...

Peppininé sokszor elgondolkozva figyelte a könyvei fölé hajló Lorenzót. Vajon hová, merre vezet az útja? És csakugyan elhagyja-e az édesanyját, ha emberré cseperedik?

„Nem lehet, nem hiszem – gondolta. – De ha el is szakad tőlem, akkor sem tehetek másként. Ez az ő boldogulásának útja, amelyet segítenem kell, nem pedig akadályoznom.”

Lorenzo azonban minden baljóslatú jövődölést megcáfolt. A tanulás mellett az anyjáért való gondoskodás foglalkoztatta a legtöbbit, és minden erejével arra törekedett, hogy megkönnyítse a sokat szenvedett asszony életét. Már egyetemű évei alatt tanítványokat vállalt, professzora számára kisebb munkákat végzett, s a keresett pénzt anyjának adta. Amikor pedig első tanári fizetését megkapta, addig érvelt – nemcsak szavakkal, de fiúú hízelkedéssel is –, míg a könnyein át mosolygó asszony meg nem ígerte, hogy örökre búcsút mond a mosoda munkaasztalának.

Nevezetes este volt ez a munkásnegyed szűk utcácskájában. Egykettőre híre futott a nagy eseménynek, s a szomszédok, ismerősök hivatlanul is összegyűltek a sötét kis lakásban, hogy szívből köszöntsék a boldog anyát s a pironkodó fiút. Hamarosan valami harapnivaló és jóféle bor is került az asztalra, és a Lorenzo tanulását egykor gyanakodva szemlélő munkásemberek most áradó szeretettel ölelgették a pityergő özvegyet és a lélekben most is hozzánk tartozó fiatal tanárt.

Peppininé boldogan kínálgatta vendégeit, s eszébe sem jutott, hogy az első fizetés jelentős részét felemészti a szokatlan vendégeskedés. Hadd jusson másnak is az ő boldogságukból, legyen tanúja az egész Pagano utca, miféle nagy tudományú és gyengéd szívű fiút nevelt fel!

– Szó, ami szó, derék ember lettél! – veregette hátba Lorenzót az öreg Filippo Grilli, egy környékbeli szövóműhely munkása, és a többiek helyeslő zúgása követte szavait. – Szép dolog a tanulás, kár, hogy nekünk nem jutott belőle. De azért

elmondhatnál nekünk egyet-mást abból a sok tudományból, amit magadba szedtél. Mi is szeretjük ám a szépet!

Lorenzo nem kérette magát. Kezdetben a szokatlan feladattól kissé akadozva, majd egyre folyamatosabban és lendületesebben beszélt a művészettörténet tárgyáról, korszakairól, Itália földjének művészeti gazdagságáról s mindannyiuk jó ismerőséről, a milánói dómról, amelynek szépségei csak most kezdtek igazán kibontakozni az odaadással figyelő hallgatóság előtt.

- Hát nem volt hiáavaló, ugye?... - kérdezte elcsukló hangon Peppininé, amikor Lorenzo elhallgatott.

- Nem volt hiába... - dörmögte az öreg Grilli. Meghatottan ölelte át a fiút, és így búcsúzott: - Máskor is eljövünk hozzád, fiam. Közülünk való vagy, tanulni szeretnénk tőled.

Így zajlott le az első fizetés estéje a Pagano utcában, és ettől a naptól kezdve gyakori látogatói voltak a szomszédok és ismerősök, akik nemcsak Lorenzo tudományából, de tanácsaiból is kikérték a részüket. Ügyes-bajos dolgokban sohasem fordultak hozzá hiába: kérvények, levelek születtek ütött-kopott asztalkáján, s ha az érdeklődésük úgy hozta, mint valami szép mese folyt a fiatal tanár ajkáról a szó, s abban megelevenedett a renaissance, a milánói Sforzák hajdani udvara, a szomszédos dominikánus kolostor kincse, Leonardo Utolsó vacsorája, vagy Milánó latinok lakta elődje, Mediolanum, amelyet éppen ezerháromszáz esztendővel ezelőtt, 569-ben hódítottak meg az északról rájuk törő longobárdok.

A csendes kis lakásban megváltozott az élet. Nyugalmasabb és egyben boldogabb lett. Peppininé idejét ezentúl teljesen fiának és a kis háztartásnak szentelte, megható gondoskodással javítgatta, vasalta fia holmiját, hogy a meg-

kopott ruhadarabok ne hívják fel magukra a jólöltözöttséghez szokott tekinteteket. Lorenzo kisegítői tanári munkája mellett órákat vállalt gazdag családoknál. Könyvekre, az agyonfoltozott helyébe némi ágyneműre, új holmikra nemigen tellett a kis fizetéséből. Kapva kapott tehát volt professzora segítségével, aki először egy tábornokhoz ajánlotta, hogy annak fiát tanítsa, majd egy bankár festegetéssel foglalkozó, unatkozó feleségét, s végül Pietro Falconet, a város egyik legvagyonosabb családjának tizenhét éves fiát.

A Falcone-házban - amely bátran viselhette volna a palota nevet is - sokkal jobban érezte magát Lorenzo, mint eddigi tanítványainál. Pietro komoly, szenvedélyes érdeklődésű ifjú volt, aki anyja, Rosina bárónő legnagyobb bánatára, nem a kereskedelmi, hanem a művészettörténeti pályára készült. Amióta az idősebb Pietro Falcone meghalt, az özvegy fiával s lányával egyedül lakott a hatalmas épületben, és maga foglalkozott a Falcone-vagyon ügyeinek intézésével. Szabad idejében vendégeket fogadott, fejfájásáról panaszkodott, valamint gyerekeire, akikbe - szerinte - egy csepp sem került az ő arisztokrata véréből, kizárólag apjuk plebejus vére keringett ereikben. A bárónő - aki előkelő származását házasságkötése után fokozottan hangsúlyozta - rendkívül szeretett panaszkodni. S ez a panaszkodás kifogyhatatlannak látszott, ha a gyermekeiről esett szó.

- Hidd el, kedvesem - mondogatta gyakran régi barát-nőjének, Ita Clariccininek, egy gazdag gyáros feleségének -, meg nem értő és furcsa gyermekeket adott nekem az Isten. Rengeteg gondot okoznak szertelenségükkel. Semmi kifinomultság sincs bennük, mintha nem is az én gyermekeim lennének.

Ita Clariccini buzgón helyeselt. A puha, párnás karosszékbe süppedve jóízűen majszolta a kristálytálon előtte tornyosuló édes süteményeket. A kövér, elvirágozott asszony nehezen pihegett szoros fűzőjében, s ez azt a látszatot keltette, mintha részvevően sóhajtoznék. Gyűrűkkel megrakott kezében fáradhatatlanul mozgatta festett legyezőjét. Jóindulattal és ernyedten hallgatta a madárconsontú, bodorított hajú bárónőt, s csak akkor szólt közbe, ha hallgatása ellentmondani látszott az asszony szavainak.

Amikor Rosina hosszasan panaszkodott lánya makacságára, elérkezettnek látta az időt, hogy megszólaljon.

- Igazad van - ütögette le a morzsákat kövérkés ujjairól -, Beatrice valóban kissé önfejtű, ezt magam is észrevettem. Megboldogult apja nagyon elkényeztette.

- Igen, igen, szegény férjem hibás ebben elsősorban. De mit is tehettem volna ellene! Pietróban roppant erős volt a családi érzés, szüleit aránylag igen fiatalon elvesztette, egyetlen fivére boldogtalan, világtól elvadult emberként élte le életét, és férjem csak az ő halála után vett el engem, már nem éppen fiatal korában. Ekkor örökölte jóval idősebb bátyja vagyonát, de talán annak mosolytalanságát is. Csak akkor vidult fel, ha Bicet az ölében tartotta, és a kislány apró kezei a szakállában turkáltak.

Ita asszony úgy érezte, hogy ismét elérkezett a helyeslés pillanata. Jól ismerte Falconet, nyugodt lélekkel megerősíthette az elhangzottakat.

- Bizony, furcsa, magába zárkózott ember volt szegény férjed!

- És rigolyás, hidd el, kedvesem, ez a helyes kifejezés, rigolyás! - kiáltott fel a bárónő. - Érthetetlen szeszélyei voltak. Amikor milánói házunkat megnagyobbítottuk, hogy